

CASTELLS CATALANS

FALS

Nom del castell: Fals
Data de construcció: segle X
Municipi: Fonollosa
Comarca: Bages
Altitud: 363 m
Coordenades: E 394980.5, N 4623750.7 (ED50 UTM 31N). Longitud: 1° 44' 8.157"
Latitud: 41° 45' 24.46" (GPS)
Com arribar-hi: s'hi accedeix prenent la carretera BV-3008 en direcció a Calaf fins al Km. 8 on cal prendre la BV-3012 que du a Rajadell. Entre el Km. 4 i el 3 cal prendre una pista a l'esquerra la qual, en poc més d'un quilòmetre, ens durà a les torres de Fals, situades damunt la riera de Fonollosa. També s'hi pot accedir a peu amb 15 minuts seguint el GR-3 des del Km.7 de la BV-3008 (veure mapa al final).

El castell era situat a l'antic terme de Fals, que corresponia gairebé a l'actual de la Fonollosa.

La primera notícia documental és del 995, amb diverses denominacions, com la de *Falcas*, *Falchs* i *Falcs*. En tenien el domini els vescomtes de Barcelona com a alou del comtat de Barcelona, i n'eren feudataris o castllans la família cognomenada Fals.

El 1021 apareix esmentat un feudatari que es diu Bonfill de Fals, nomenat marmessor pel vescomte Bermon de Cardona, a qui jura fidelitat. En diversos documents posteriors s'esmenten els senyors de Falcs i com la possessió passà a diverses mans, per testament, dins la família. Sempre va restar lligat al vescomtat de Cardona i, per tant, en va seguir la mateixa evolució i les mateixes vicissituds.

Les restes

De l'antic castell altmedieval, només es conserva la torre romànica, de començament del S. XI, situada dalt d'un turó. Té una planta circular, un mica deformada sobretot a la base. L'alçada total és de 19,5 m, i el diàmetre exterior, de 9 m. La torre es fonamenta a la roca. Els blocs de pedra utilitzats a la base són molt grossos, irregulars i molt poc treballats. Queden units amb un morter de calç

Castell de Fals. Fotografia de Jordi Gironès

força blanquinós, perquè conté molta calç. Al mur exterior encara s'observen pegats de l'arrebossat que els cobria. La forma de les pedres de la base i la seva distribució són un indicatiu que permet suposar que la torre es va aixecar en un moment de perill. Més amunt, les pedres són més petites, sobretot a partir dels 5 m, i no estan gaire treballades.

Al cim de la torre hi ha filades amb carreus més regulars i ben tallats. Això fa pensar que, amb força probabilitat, aquestes filades es van afegir posteriorment.

La porta original s'obre a uns 8 m per damunt del nivell de la roca, orientada al nord-oest. Cal remarcar, però, que ha sofert moltes transformacions. L'arc de la porta, que sembla força primitiu, s'ha construït amb lloses verticals i forma gairebé un angle obtús. Sota l'arc hi ha una llinda de pedra, que podria haver estat afegida amb posterioritat o, potser, ja formava part de l'obra original. Els muntants estan força alterats i ni tan sols són iguals.

A l'interior de la torre hi ha dues falses cúpules. Per damunt seu, és lògic pensar que hi havia un o dos pisos més.

La segona torre cilíndrica, situada al sud de la torre romànica, correspon a una ampliació del castell del final del s. XIII o del XIV. El mur atalussat que la circumda és una construcció moderna.

Nota: extret del volum del *Bages* de la Catalunya Romànica d'Editorial Pòrtic, gener de 2002.

Jordi Gironès Vilardebò
Març de 2011

